Hukuk Bölümü 2002/79 E. , 2002/86 K.

- KÖY YOLU AÇILMASI ÇALIŞMASI SIRASINDA DAVACIYA AIT ARAZIYE TAŞ YUVARLANMASI VE TOPRAK ATILMASI SONUCU UĞRANILAN ZARARLARIN TAZMINI ISTEMI
  - KÖY KANUNU (442) Madde 13

"İçtihat Metni"

Davacı : A.Ö.

Davalı : Tekke Köyü Tüzelkişiliği

O L A Y : Giresun- Yağlıdere İlçesi, Tekke Köyü İhtiyar Heyeti, 2.3.1999 gün ve 3 sayı ile, "Köyün bir ucundan öbür ucuna yolsuz mahallelerine özel dozer alıp para ile yol yapılmasını" karar altına almış ve bu kararın Kaymakam tarafından tasdik edilmesi üzerine Çukur Mahallesinde yeni bir yol açılmıştır.

Davacı, izin alınmaksızın ve proğramsız olarak yapılan yeni yol açılması çalışmaları sırasında çıkan hafriyat ve taşların arazisine zarar verdiğini; Yağlıdere Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1999/5 D.İş sayılı tespit dosyasına göre, arazisinde bulunan fındık ağaçlarından bir kısmının tahrip olması nedeniyle 347.116.000.-TL. zarar gördüğünün tespit edildiğini ve 45.000.000.-TL. tespit masrafı yaptığını ileri sürerek, uğradığı zarar ve masraf karşılığı toplam 392.116.000.-liranın, dava tarihinden itibaren faiziyle birlikte tazmini istemiyle, Tekke Köyü Tüzelkişiliği ile Köy Muhtarı Salih Önal aleyhine, 26.4.1999 gününde adli yargı yerinde dava açmıştır.

YAĞLIDERE ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ, 13.6.2000 gün ve E:1999/27, K:2000/81 sayı ile, dava ve zararın, köye yol yapımı amacıyla köy tüzelkişiliği adına alınan bir karar ve bu kararın uygulanmasından doğan zararın tazminine yönelik açılan tazminat davası olduğu; davacının, dava dilekçesinde bu zarardan hem köy tüzelkişiliğini hem de kararın alınmasına ve yolun yapılmasına neden olan köy muhtarını sorumlu tuttuğu; Anayasa'nın 129/5. ve Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesine göre Devlet memurlarının kamu hukukuna tabi görevleriyle ilgili olarak zarara uğrayan kişilerin, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine dava açamayıp, personelin bağlı olduğu kurum aleyhine dava açabilecekleri; olayda, muhtarın kişisel sorumluluğuna dayalı bir durum da olmadığı; köy tüzelkişiliği hakkında açılan davanın ise, zararın idari bir işlem ve bu işlem sonucu oluşan idari bir eylem ile gerçekleştiği sonucuna varıldığından, zararın ancak idare aleyhine açılacak tam yargı davasıyla istenebileceği gerekçesiyle, davanın Köy Muhtarı Salih Önal aleyhine açılan kısmının ESAS YÖNÜNDEN, Tekke Köyü Tüzelkişiliği aleyhine açılan kısmının ise GÖREV YÖNÜNDEN reddine karar vermiştir.

Bu karar, davacının temyizi üzerine, YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ' nce 11.9.2000 gün ve E:2000/7270, K:2000/7401 sayı ile, davanın esas yönünden reddine ilişkin (Köy Muhtarı S.Ö. hakkındaki) kısmı onanmış; Tekke Köyü Tüzelkişiliğine yönelik iddianın haksız eyleme dayalı bulunduğu, dosya kapsamından da maddi olayın haksız eylem niteliğinde olduğunun anlaşıldığı, bu tür uyuşmazlıkların 2577 sayılı İ.Y.U.K.'nun 2. maddesi gözönünde tutularak idari yargıda çözüme kavuşturulmasının düşünülemeyeceği, şu durumda anılan davalı hakkında adli yargı yerinde davaya bakmak gerekirken yargı yolu bakımından davanın reddinde isabet bulunmadığı gerekçesiyle, görevsizliğe ilişkin kısmı yönünden bozulmuştur.

YAĞLIDERE ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 16.1.2001 gün ve E:2000/96, K:2001/2 sayı ile, Yargıtay bozma kararına direnilmesine, davalı Tekke Köyü Tüzelkişiliği aleyhine açılan davanın idari yargıda görülmesi gerektiğinden Mahkemenin görevsizliğine karar vermiş; bu karar ise, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, Tekke Köyü Tüzelkişiliği aleyhine aynı istekle, 6.4.2001 gününde idari yargı yerinde dava açmıştır.

ORDU İDARE MAHKEMESİ TEK HAKİMİ; 16.5.2002 gün ve E:2001/277 sayı ile, 442 sayılı Köy Kanununa göre köy yolunun yapılması ve onarılmasının, köylünün mecburi işleri arasında sayıldığı; bir kamu hizmetinin yasa ile idareye görev olarak verilmiş olmasının, bir ayni hakka yapılan müdahalenin önlenmesi isteğiyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesi için yeterli sayılmayacağı; olayda, köy idaresince herhangi bir kamulaştırma yapılmaksızın, köylülerden yola katılacak taşınmazları için rızaları alındıktan sonra yolun yapımı sırasında, yolun yakınında bulunan davacının fındık bahçesine zarar verildiği ileri sürülerek davacı tarafından tazminat davası açıldığı; bu duruma göre, idarenin ayni bir hakka müdahalesinin hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarrufun iptalinin ya da böyle bir tasarruf nedeniyle uğranılan zararın tazmininin istenilmemiş bulunması karşısında, haksız fiilden doğan zararların tazmini davasının, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu; ancak, daha önce bu yargı yerince görevsizlik kararı verildiği ve kesinleştiğinden bahisle, görevli yargı yerinin belirlenmesi için 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına, Uyuşmazlık Mahkemesi'nce bu konuda karar verilinceye değin işin incelenmesinin ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Ümran SAYIŞ, Bekir AKSOYLU, Ayla ALKIVILCIM, Ertuğrul TAKA ve Dr.Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla yapılan 23.12.2002 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ahmet BEŞİNCİ ile Danıştay Savcısı Emin Celalettin ÖZKAN'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

USULE İLİŞKİN İNCELEME :

Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesi Tek Hakimince anılan Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen usul ve yönteme uygun biçimde başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık görülmemiş olup, esas inceleme yapılmasına oybirliği ile karar verildi.

ESASA İLİŞKİN İNCELEME :

Dava, köy yolu yapımı çalışmaları sırasında yol güzergâhının aşağı kısmında bulunan davacıya ait fındık bahçesi vasfındaki taşınmaza hafriyat ve taş atılması suretiyle verilen zararın tazmini isteminden ibarettir.

442 sayılı Köy Kanunu'nun 13. maddesinde, köyden Hükümet merkezine veya komşu köylere giden yolların kendi sınırı içindeki kısmını yapmak ve onarmak, köylünün mecburi işleri arasında sayılmış; İhtiyar Meclisinin göreceği işler hakkındaki 44. maddenin 1. bendinde İhtiyar Meclisinin, köylüye ait işleri konuşacağı ve hangi işlerin köylü tarafından kendileri çalışarak doğrudan doğruya

ve hangi işlerin para ile veya ırgat ile görülebileceğine karar vereceğine işaret edilmiştir.

Anılan yasa hükümlerine göre, köy yolunun yapılması ve onarılması hususunda, Köy Yönetiminin görevlendirildiği anlaşılmaktadır.

İdarenin yürütmekle yükümlü bulunduğu kamu hizmetine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu plan ve projeye göre meydana getirdiği yol, kanal, baraj, su yolları, su şebekesi gibi tesislerin kurulması, işletilmesi ve bakımı sırasında kişilere verdiği zararların tazmini istemiyle açılacak davaların görüm ve çözümünün, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları kapsamında yargısal denetim yapan idari yargı yerine ait olduğu; idarece herhangi bir ayni hakka müdahalede bulunulduğu, özel mülkiyete konu taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığı veya plan ve projeye aykırı iş görüldüğü iddiasıyla açılacak müdahalenin men'i ve meydana gelen zararın tazmini davalarının ise, mülkiyete tecavüzün önlenmesine ve haksız fiillere ilişkin özel hukuk hükümlerine göre adli yargı yerinde çözümleneceği, yerleşik yargısal içtihatlarla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Belirtilen genel kabul doğrultusunda olan ve " Devlet Karayolları veya Su İşleri Umum Müdürlükleri, Belediyeler veya Hususi İdareler gibi amme teşekküllerinin verdikleri kararlar sonunda ve plan ve projelere uygun olmak üzere tesisler yaptırmış olmaları veya bu tesisleri kullanmaları veya bu tesislere bakmaları sebebiyle ferdlerin uğramış oldukları zararların tazminine ilişkin davaların idari davalardan olduklarına ve bu bakımdan bu davalarda idari kazanın vazifeli bulunduğuna ..." ilişkin 11.2.1959 günlü, E: 1958/17, K: 1959/15 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararının III. bendinde, " İstimlaksız el atma halinde amme teşekkülü İstimlak Kanunu'na uygun hareket etmeden ferdin malını elinden almış olması sebebiyle kanunsuz bir harekette bulunmuş durumdadır. Ve bu bakımdan dava, Medeni Kanun hükümlerine giren mülkiyete tecavüzün önlenmesi veya haksız fiil neticesinde meydana gelen zararın tazmini davasıdır. Ve bu bakımdan adliye mahkemesinin vazifesi içindedir.

Bundan başka, bir amme teşekkülü tarafından bir tesisin yaptırılması sırasında Devlet malı olmayan yerlerden toprak alınması veya böyle yerlere toprak veya moloz yığılması neticesinde meydana gelen zararların tazmini davası da başkasının malına amme teşekkülünün dilediği gibi el atma hakkı bulunmadığı ve plan veya projelere ve şartnamelere başkasının malına ihtiyaca göre el atılabilmesini gerektirecek esaslar konulamayacağı cihetle, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılır.

Yapılan işlerin plan veya projelere aykırı olarak yapılması hali de idari karara aykırı bir hareket bulunması itibariyle yine idari kararın tatbiki olan bir fiil sayılamaz ve bu bakımdan bu iddia ile açılmış bir dava haksız fiilden doğan bir davadan ibaret olacaktır.

Bu bendde anılan davalar, içtihadı birleştirme kararının dışında kaldıklarından kararın bunlara şümulü yoktur." denilmektedir.(Anılan Y.İ.B.K. kararı, 11.5.1959 tarih ve 10202 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

Bir kamu hizmetinin yasa ile idareye görev olarak verilmiş olması ve İhtiyar Meclisince köyde yol yapılmasının karar altına alınmış bulunması, bir ayni hakka yapılan müdahale nedeniyle meydana gelen zararların tazmini isteğiyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesi için yeterli sayılmaz.

Olayda, Köy Yönetimince alınan karar doğrultusunda, para ödenerek tutulan iş makinesi çalıştırılarak mahalle yolu açıldığı; açılan yolun aşağı kısmında yer alan davacıya ait fındık bahçesine hafriyat dökülmesi ve taşların yuvarlanması nedeniyle fındık ağaçlarına zarar verildiği ileri sürülerek, uğranılan zararın tazmini istemiyle dava açıldığı, dava dosyalarının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Bu durumda, bir kamu idaresinin yol yaptırması sırasında Devlet malı olmayan davacıya ait araziye toprak ve moloz yığılması sonucunda meydana gelen zararın tazmini davasının, özel mülkiyet konusu araziye idarenin dilediği gibi el atma hakkının bulunmadığı dikkate alınarak, haksız fiilden doğan bir tazminat davası sayılacağı kuşkusuzdur.

Belirtilen duruma ve davanın niteliğine göre, idarenin ayni bir hakka müdahalesinin hukuka uygunluğunun yargısal denetimi işin esasını teşkil etmekte olup, açılan dava ile bir idari tasarrufun iptalinin ya da böyle bir tasarruf nedeniyle uğranılan zararın tazmininin istenilmemiş bulunması karşısında, haksız fiilden doğan zararların tazmini davasının, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Ordu İdare Mahkemesi Tek Hakimi'nin başvurusunun kabulü ile Yağlıdere Asliye Hukuk Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Ordu İdare Mahkemesi Tek Hakimi'nin başvurusunun kabulü ile Yağlıdere Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 16.1.2001 gün ve E:2000/96, K:2001/2 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,23.12.2002 gününde KESİN OLARAK OYBİRLİĞİ İLE karar verildi.